

L'ensenyament del català a Massachusetts, EUA

GUILLEM MOLLA

Avui, als Estats Units, hi ha 22 universitats que de costa a costa ofereixen estudis catalans —29 en tot Amèrica del Nord—, entre les quals trobem Harvard, Columbia, Georgetown, UCLA, Vanderbilt o Berkeley. L'Institut Ramon Llull (IRL) promou bona part d'aquests programes i també fomenta la recerca per mitjà de càtedres de professors visitants, com la Càtedra Mercè Rodoreda a CUNY, la Joan Coromines a Chicago i la Juníper Serra a Stanford. En la majoria dels casos, la tasca dels lectorats de català va més enllà de la docència i, en tots ells, comporta l'adequació a sistemes acadèmics diversos. Aquí parlarem de la Universitat de Massachusetts (UMass), situada a Amherst, referent del sistema públic de Massachusetts i l'única universitat pública de tot Nova Anglaterra que ofereix estudis de català. Ho fa des de fa deu anys per iniciativa de la professora Barbara Zecchi, llavors directora del departament d'espanyol i portuguès del centre, que va establir el lectorat a través de l'IRL.

Des d'aleshores, i com la resta d'universitats nord-americanes que gaudeixen d'aquest suport, un dels objectius és fer-ne visible l'oferta. En aquest marc, el lector de català no solament s'encarrega d'impartir, amb la participació d'un doctorand proveït pel departament mateix, les classes de llengua i cultura, sinó també d'organitzar un seguit d'activitats que, tant per qüestions de finançament com d'implicació personal, demanen cert activisme. Algunes d'aquestes iniciatives són comunes a les d'universitats exteriors d'arreu del món, com ara la celebració d'efemèrides catalanes o el cafè català setmanal, pensat per a fomentar la conversa fora de l'aula entre estudiants, catalanòfils i catalanoparlants que viuen a la zona, sigui de pas o de manera permanent, com és el cas de l'antropòleg Oriol Pi-Sunyer, referent de l'exili republicà i professor emèrit de la Universitat de Massachusetts. Altres iniciatives singularitzen el programa del centre. Per exemple, són destacables la Catalan Week, que inclou la celebració de Sant Jordi i la invitació d'una personalitat de la cultura catalana, i sobretot el Catalan Film Festival, l'únic cicle de cinema català en l'àmbit acadèmic dels Estats Units. Amb vuit edicions a l'esquena, en aquesta mostra cada any hi ha la presència d'una gran directora o director del país que, a més d'impartir una *master class* per al nostre alumnat, presenta la seva obra i participa en un debat obert amb tota la comunitat acadèmica. Així, amb l'afany de fer palesa l'existència d'una realitat cultural vibrant, els estudiants tenen l'oportunitat

d'entrar en contacte amb creadors de cinema com Mar Coll, Ventura Pons, Judith Colell, Neus Ballús o Carlos Marqués-Marcet, a més d'escriptors i traductors com Liz Castro, Anton Carrera, Peter Bush, Jordi Puntí, Pau Subirós, Susan Di Giacomo o Mara Faye Lethem, entre altres.

D'altra banda, les universitats de Massachusetts i de Chicago són les primeres, i de moment les úniques, que des del curs 2014-2015 ofereixen un *minor*, és a dir, una especialització universitària oficial i reglada, d'estudis catalans. En el cas d'UMass, entre els més de 40 alumnes que van cursar classes de català durant l'any passat, ja n'hi ha cinc que l'han declarat i completat, un fet que els converteix en els primers estudiants amb un títol oficial de català expedit per una universitat americana. La creació d'un *minor* és important, perquè, a la llarga, serveix per a crear i consolidar una seqüència docent que vagi més enllà d'oferir nocions elementals de llengua. Conseqüent amb aquest recorregut, les classes de català que actualment s'ensenyen a UMass inclouen dos cursos de nivell elemental, un intensiu de nivell intermedi, un d'avançat, un de cultura i un de cinema, a més de la possibilitat, adreçada a tot l'alumnat de pre-grau, de fer un *independent study* o una *honors thesis* d'estudis catalans.

Actuació durant la Diada de Sant Jordi amb estudiants de la Universitat de Massachusetts. AUTOR: Guillem Molla

Però, tal com se sol preguntar, per què hi ha universitaris nord-americans que estudien català? En primer lloc, perquè és una llengua que s'ofereix en més o menys peu d'igualtat amb les altres i que, per tant, poden triar. Però, tanmateix, per què? Un viatge accidental a Catalunya, Mallorca o València; una gran consideració per totes les llengües, romàniques o no; una receptiva curiositat per la política catalana que han descobert de manera anecdòtica; una passió per la ciutat de Barcelona com a destinació per a estudiar-hi un semestre..., i, també, una afició pel *soccer*. En efecte, no és facècia ni mite dir que un

percentatge gens menyspreable s'acosta al català a causa del Barça. Més d'un i de dos estudiants, preguntats sobre per què el català, ho atribueixen a la sintonia amb l'imaginari simbòlic culer. També hi ha el cas contrari: estudiar català malgrat no sentir cap simpatia per aquest club, sinó per la seva nèmesi. Més enllà d'això, l'adquisició de la llengua catalana és percebuda també com una oportunitat per a tenir una habilitat «única» com a traductor o, si es pre-tén fer recerca en estudis hispànics, per a accedir a un corpus artístic i acadèmic indefugible per a entendre de manera completa la ideosincràcia del món peninsular. Amb tot, l'estudiantat de català no prové solament d'hispàniques o dels estudis humanístics, sinó també d'àmbits que no hi tenen res a veure, des de medicina i ciències ambientals fins a economia i gestió esportiva, una tendència positiva perquè permet que no sols siguin estudiants de llengua els que integren el català, i el *minor*, en la seva carrera acadèmica.

Es tracta, doncs, d'un conjunt d'alumnes i activitats heterogeni que requereix la figura d'un professor lector i el suport de l'Institut Ramon Llull, les columnes sobre les quals descansen la majoria de programes de català a l'estranger. Però n'hi ha una tercera, de columna, i és la bona predisposició de la mateixa universitat. Als Estats Units, el català és un idioma que té presència en els departaments de llengües modernes, sovint a través de la vinculació amb el món hispanoparlant i, per tant, amb una relació subsidiària que alhora, però, li pot donar visibilitat. En aquest sentit, val a dir que, cada cop més, hi ha un professorat d'hispàniques amb una perspectiva més inclusiva i moderna, que sol compensar actituds més tradicionals o amb forts prejudicis contra allò desconegut o considerat *minoritari*. Alguns d'ells, com és el cas que ens ocupa, tenen per objecte de recerca dels estudis catalans —literatura medieval i contemporània, teatre, lingüística, traducció, cinema— i poden arribar a oferir-ne cursos tant a nivell de pregrau com de postgrau, una circumstància que sobre el paper beneficia el programa de català en aprofitar assignatures que ja s'ofereixen en el departament.

En paral·lel, i ja per acabar, aquesta actitud també és perceptible en el fet de destinar un dels doctorands del departament a l'ensenyament d'un curs de català. És a dir, a més de fer la tesi doctoral, els estudiants de postgrau d'UMass imparteixen, en qualitat de *teaching associate* i dirigits pel lector de cada àrea, una classe de castellà, portuguès o, també, la nostra llengua. I, com en el cas del professorat, n'hi ha que inclouen en la seva investigació els estudis catalans, una orientació que de mica en mica també s'ha d'estendre entre els futurs investigadors nord-americans. ♦

**PASTISSERIA
BOMBONERIA
CONFITERIA
GELATERIA**

**Major de Sarrià, 57
08017 Barcelona
Tels. 93 203 07 14 - 93 203 00 04**

**Pl. de Sarrià, 12-13
08017 Barcelona
Tel. 93 203 04 73 - Fax 93 280 65 56**